

Aktualitātes sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju un tiesību veicināšanā

M A I J S 2 0 2 2

LATVIJĀ:

- **Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome ir publicējusi atbildi dažādības vadības ekspertes Rasmus Pīpiķes un vēl 111 citu cilvēku parakstītajai atklātajai vēstulei "Par sieviešu pārstāvniecību sabiedrisko mediju saturā".** Atbildes rakstā tiek iezīmēta mediju un dzimumu līdztiesības vēsture, situācija Latvijā šajā jomā, kā arī analizēti dzimumu pārstāvības dati tādos raidījumos kā "Kas notiek Latvijā?", "Šodienas jautājums" un "TĀK" diskusijas.
- **Darbiniekam piešķirto pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā neapliks ar iedzīvotāju ienākuma nodokli - to noteic Saeimā galīgajā lasījumā pieņemtie grozījumi Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likumā.** Ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliks darba devēja darbiniekam piešķirto bērna piedzimšanas pabalstu līdz 250 eiro apmērā par katru vienās dzemdībās dzimušu bērnu. Grozījumi noteic, ka nodokļa atvieglojums attieksies uz pabalstiem, kas izmaksāti par bērniem, kas dzimuši sākot ar šī gada 1. janvāri.
- No maija Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvā nodaļa ESF līdzfinansētā **projekta "Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē" ietvaros atsāk nodrošināt bezmaksas konsultācijas ģimenēm ar bērniem.**

- **Atzīmējot Starptautisko ģimenes dienu, Latvijas Radio 1 raidījums Ģimenes studija organizēja tiešsaistes konferenci "Ģimenes dzīvesspēks: pieredze, pieņemšana un atbalsts"**. Konferencē uzstājās daži eksperti, kuri runāja par tēmām, kas aktualizējušās gan pandēmijas laikā, gan pieredzot karu Ukrainā, piemēram, par tēva lomu ģimenē, attiecībām šodienas Latvijā, kā arī par atbalstu vecākiem saskaroties ar bērnu slimošanu.
- **Sievietēm no Latvijas tiek sniegta iespēja piedalīties apmācībās "Sieviešu līderības skola digitālajā laikmetā"**. Pieteikšanās nedēļu garajai apmācību programmai ir iespējama līdz 31. maijam un ir daļa no plašākas kompānijas Huawei iniciatīvas, veicinot digitālo iekļaušanu un mazinot dzimumu nevienlīdzību nozarē.
- **Aicinām noklausīties "Ģimenes studijas" raidījumu par seksuālo vardarbību ģimenē**, kurā piedalījās "Centra MARTA" Speciālistu komandas vadītāja Irina Mazurika un ginekoloģe un dzemdību speciāliste, medicīnas zinātņu doktore un Rīgas Stradiņa universitātes profesore Gunta Lazdāne.
- **Latvijā plāno veidot izglītības programmu zināšanu par seksuālo veselību uzlabošanai**. 20. maijā vairākas nevalstiskās organizācijas un politiskās partijas parakstīja memorandu par programmas izveidi. Speciālisti norāda, ka Latvija ir otrajā vietā Eiropā gadā atklāto jauno HIV gadījumu ziņā, kā arī Latvijā ir samērā liels abortu skaits nepilngadīgo meiteņu vidū. Tāpat šīs zināšanas ir vajadzīgas, lai jaunieši spētu sevi pasargāt no nevēlamas pārdzināšanas vai kontaktiem - arī tiešsaistes vidē.
- **Valdība ir apstiprinājusi Veselības ministrijas izstrādātās Sabiedrības veselības pamatnostādnes līdz 2027. gadam, kuru mērķis ir uzlabot Latvijas iedzīvotāju veselību**. Līdz 2027. gadam par mērķi ir noteikts par četriem gadiem vīriešiem un par trim gadiem sievietēm palielināt veselīgi nodzīvoto mūža gadu skaitu, kā arī jaundzimušo vidējo paredzamo mūža ilgumu vīriešiem palielināt par 1,8 gadiem un sievietēm par 1,2 gadiem.

- **Aicinām iepazīties ar Finanšu nozares asociācijas mājaslapā publicēto rakstu par dzimumu līdztiesību kā pamatu veiksmīgai uzņēmējdarbībai.** Kā liecina dažādi dati un pētījumi - stereotipi un tradicionālais skatījums uz dzimumu lomu sadalījumu joprojām kavē sieviešu karjeras attīstību, kā arī sieviešu vadītu uzņēmējdarbības attīstību.

EIROPĀ:

- **Eiropas Parlaments aicina Eiropas Savienību aizsargāt sievietes, kas bēg no karadarbības Ukrainā, no vardarbības un cilvēku tirdzniecības, kā arī aicina nodrošināt viņām piekļuvi būtiskiem veselības aprūpes pakalpojumiem.** 5. maijā Eiropas Parlamenta deputāti ar 462 balsīm "par" pieņēma rezolūciju, kurā stingri nosoda seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības izmantošanu par kara ieroci.
- **Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir paziņojis, ka šī gada EIGE Dzimumu līdztiesības forums norisināsies 24. un 25. oktobrī.** Foruma ietvaros eksperti diskutēs par to, kā veicināt ekonomiku, kas strādā visu labā, kā arī tiks prezentēti ikgadējā Eiropas Dzimumu līdztiesības indeksa rezultāti.
- **Savienības Vidusjūrai dalībvalstis ir apņēmušās risināt mazākaizsargāto iedzīvotāju, jo īpaši jauniešu un sieviešu, nodarbinātības un nodarbināmības problēmas.** Piektajā Savienības Vidusjūrai ministru sanāksmē par nodarbinātību un darbu, kas norisinājās 17. un 18. maijā Marokā, galvenā uzmanība tika pievērsta tieši mazākaizsargāto personu nodarbinātībai. Savienība Vidusjūrai ir vienīgā Eiropas un Vidusjūras reģiona starpvaldību organizācija, kas apvieno 15 valstis no Vidusjūras dienvidu un Austrumu reģiona.

- **Eiropas Komisija ir publicējusi 2022. gada ziņojumu par ilgtspējīgas attīstības mērķiem Eiropas Savienībā.** Ziņojumā iekļautie dati liecina, ka pēdējo piecu gadu laikā ES ir panākusi progresu virzībā uz lielāko daļu mērķu atbilstīgi Komisijas prioritātēm galvenajās politikas jomās. Vienlaikus mērens progress konstatēts virzībā uz mērķu sasniegšanu dzimumu līdztiesības jomā. Dzimumu līdztiesības kontekstā ir novērojams progress tādās jomās kā darba samaksas atšķirības, sieviešu iesaiste politikā, darba un privātās dzīves balanss, sieviešu iesaiste darba tirgū un vadošās pozīcijās, savukārt nepietiekams progress vai attālināšanās no ES mērķiem ir konstatēts saistībā ar dzimumu atšķirībām augstākās izglītības ieguvē un priekšlaicīgas mācību pamešanas jomā.
- **Eiropas Komisija aprīļa beigās paziņoja uzvarētājus pirmajā balvu konkursā "Eiropas Integrācijas un dažādības galvaspilsētas", kura mērķis ir izcelt pilsētas un reģionus visā ES, kas rāda piemēru iekļaujošas politikas jomā.** Uzvarētāji no piecām dalībvalstīm - Horvātijas, Rumānijas, Spānijas, Vācijas un Zviedrijas - ir saņēmuši atzinību par savu darbu, veidojot taisnīgāku sabiedrību, kurā tiek sekmēta daudzveidība un iekļaušana neatkarīgi no dzimuma, rases, etniskās izcelsmes, reliģijas pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas.
- **11. maijā Eiropas Komisija pieņēma jaunu Eiropas stratēģiju "Bērniem labāks internets".** Tās mērķis ir uzlabot digitālos pakalpojumus, kas pielāgoti bērnu vecumam, un panākt, ka visi bērni tiešsaistē ir aizsargāti, spēj patstāvīgi rīkoties un ka pret viņiem izturas cieņpilni. Papildus Eiropas Komisija ierosināja **jaunus ES tiesību aktus, kuru mērķis ir novērst un apkarot seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē.**
- **Spānija ir apstiprinājusi likumprojektu, kas atceļ nepieciešamību 16 un 17 gadīgām meitenēm saņemt vecāku piekrišanu pirms grūtniecības pārtraukšanas.** Papildus tam, pieņemot jauno likumprojektu, Spānija kļūs par vienu no pirmajām valstīm Eiropā, kas piedāvās darba ņēmējiem apmaksātu menstruāciju atvaļinājumu.

- **Francijas prezidents Emanuels Makrons premjerministra amatā ir iecēlis līdzšinējo nodarbinātības ministri Elizabeti Bornu, kas kļuvusi par otro sievieti valdības vadītājas amatā Francijas vēsturē.** Jaunā valdības vadītāja atgādināja par pirmo sievieti šajā amatā - Edīti Kresonu, kura premjeres amatu ieņēma no 1991. līdz 1992. gadam, un aicināja visas meitenes īstenot savus sapņus.

PASAULĒ:

- **11. maijā tika atzīmēta Stambulas konvencijas 11. gadadiena.** Stambulas konvencija ir viens no galvenajiem starptautiskajiem tiesiskajiem instrumentiem, lai novērstu un apkarotu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, kā arī lai aizsargātu vardarbības upurus un sauktu vainīgos pie atbildības.
- **17. maijā tika atzīmēta Starptautiskā diena pret homofobiju, transfobiju un bifobiju. Šīs dienas kontekstā ES vārdā Augstais pārstāvis sniedza deklarāciju,** apliecinot stingro apņemšanos respektēt un īstenot to, ka LGBTI+ kopienas personas var vienlīdzīgi izmantot cilvēktiesības un pamatbrīvības. **Savukārt ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas institūcija publicēja paziņojumu,** uzsverot institūcijas solidaritāti ar LGBTI+ kopienas personām, kā arī nepieciešamību stiprināt šo personu cilvēktiesības.
- **Ekonomikas sadarbības un attīstības organizācija (OECD) ir publicējusi pētījumu par ar dzimumu saistītiem stereotipiem izglītībā.** Pētījumā tiek apskatīta aktuālā politika un labie prakses piemēri, lai mazinātu šo stereotipu negatīvu ietekmi izglītības procesā.
- **Aicinām noklausīties OECD jaunāko raidieraksta epizodi par vardarbību ģimenē** un to, kā vislabāk palīdzēt no vardarbības cietušajām personām.

- **Luksemburgas fondu birža un ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas institūcija ir parakstījušas saprašanās memorandu**, lai stiprinātu sadarbību un veicinātu kopīgas iniciatīvas, kas veicinātu finansēšanas iespējas dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju stiprināšanas jomā.
- **ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas institūcija kopā ar biedrību CARE ir publicējušas ziņojumu par dzimuma perspektīvas izvērtējumu Ukrainas kara kontekstā.** Ziņojumā tiek norādīts, ka karš ir īpaši ietekmējis sievietes un minoritāšu pārstāvjus saistībā ar veselības, drošības un pieejas pārtikai jautājumiem.